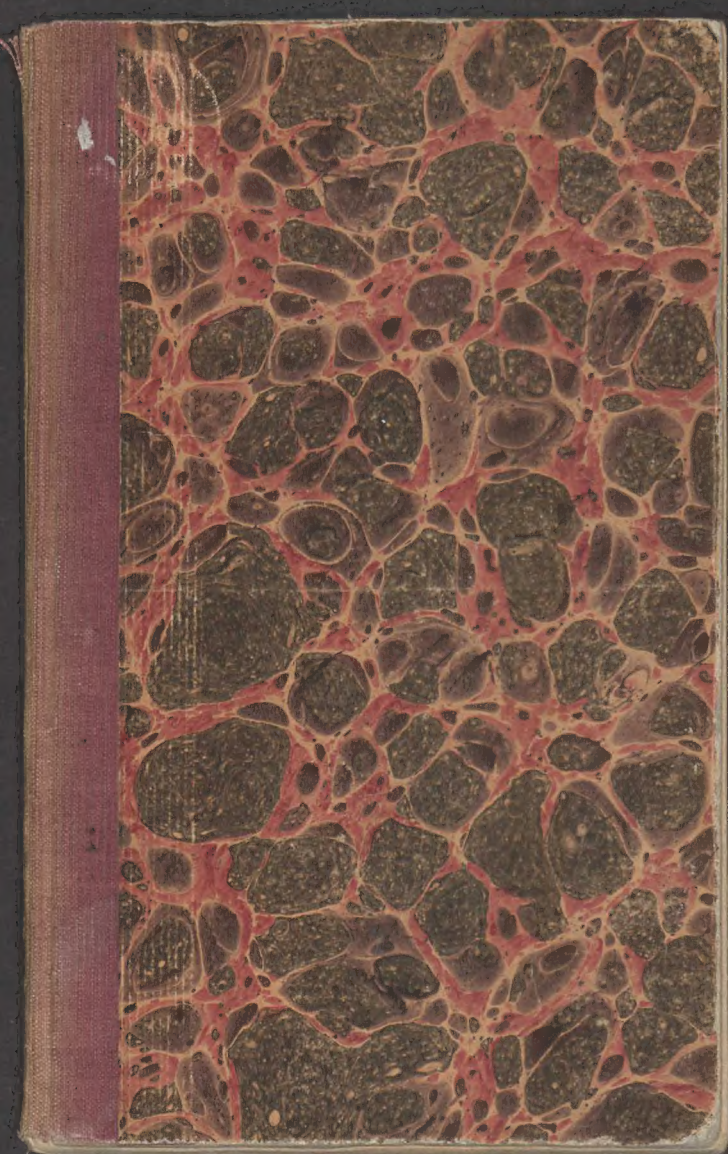

418.1

Pét

Stafroðfver

h a n d a

B ø r n u m,

samid af

Péttri Gudjónssyni

Stólafeininara og organista.

Kostar í lápu 12 fl.

Landsbókavagnur

Reykjavík 1844.

Prentað á kostnað Kaupmanns Þ Jónssonar,
af Prentara Selga Selgafni.

Et alio loco

1844

1844

1844

1844

Et alio loco

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

1844

Athugasgrein

til þeirra, sem brúka Fyrru þetta Fær.

Eg hefi egi tekið á hendur að semja þetta stafrófskver af því eg haldi að hinir fullordnu landar mínir muni þess viðþurfa, og egi mundi eg sérast svo mikid í fang, að vilja kenna þeim nokkrar nýlingar edur tilbreytingar við enar fyrstu lestrar æfingar; hitt er heldur, að eg vildi með hverri þessu hafa létt nokkud undir með þeim, er kenna eiga börnum að lesa. Þarad þau stafrófskver, sem hingat til hafa verid brúkt, eru all svo að segja ónýt til annars, enn rétt til þess að kenna börnum að þekkja stafina. Í þeim er ekki að finna þessi jafnt varandi tala bófstafanna í aðkvæðunum og aðkvæðanna í ordunum, sem eg hefi leitast við að fylgja í hverri þessu og öldungis er nandsynleg í enni fyrstu lestrar kunnslu bæði til þess, að barninu egi leiddist og það lærjist egi, ef fyrir foma laung atkvæði og ord strax er það þessur lært að þekkja stafina.

Alla yður, sem brúka viljið þetta lver, vil eg bjóða að athuga það, er eg nú þegar mun segja:

1) að þér vandlega gæfið gætur að og sífellt hafið í hyggju, meðan þér látið börnin skafa, hljóði greinina í a og á e og é og svo frv. eins og kkennt er í athugagreintum á 1tu töflu.

2) að þér látið börnin ætíð nefna tvíhljóðendur, sem einn hljóðstaf, eins og sagt er í sömu athugagrein.

3) að þér aldrei látið börnin hætta við neina töflu fyrir enu þau skafa vðstodulaust, eigi einasta sptir rðinni, heldur líka hvert atkræði eða ord, hvar sem í er gripld.

4) að þér skiptið hvern töflu í 2, 3 og enda fleiri þatta, ef við tornæm barn er að elga, enn látið þau þó að lyktum hafa hana alla, þegar blnd er að læra hvern part fyrir sig áður.

5) að þér eigi strax segid barnunum, hvernig skafa á. þegar 3ja skafa atkræðin og svo frv. foma, heldur leidd þau til að fveða að samkræmt því, sem á undan er komid, t. d. á 7du töflu það. Séti barnid egi fveðid að því strax, þá er að spyrja: hvað segir b. a? Þessu á barnid að gæta svarað. Því næst sé spurt hvað segir a d? og veit barnid einnig þetta; enn þá munu og flest

Börn geta fæddid að ordinu þad, ef þannig er aðfarid. Líf má við hafa í atkvæðum með fleiri stöfum. Enn verði maður þess var, að börnin hafi gleimt þvi sem áður er lært, má egi leggja undir höfund, að lesa upp aftur.

6) að þér látið börnin læra utanbókar athuga greinina á 19du töflu, enn samt egi fyrir enn þau eru búin að lesa hver þetta til enda.

Éé færid brúfad sem nú var greint ætlast eg til að börnin egi einungis læri betur að lesa, heldur líka fljótar og með minna ómaki fyrir fénnarann, og þetta var tilgángur minn og innileg óst.

Reykjavík þann 30da Október 1814.

P. Gudjónsson.

a b c d e

(jod) f l m n

s t u v r

á é í ó ú ý*)

*) Ver þannig að nefna: á, sem í: frá, enn
 a nefnist sem í: maður, é, nefnist je, sem í:
 kné, enn e sem í: setja; ó nefnist harðt sem í:
 góður, enn o lint sem í: god; ú nefnist sem
 í: grúi enn u sem í: gud; ý og ý nefnist sem

Tabla.

f g h i j
o p q r s
v z þ æ ø

f: skír, fýr, enn i og y sem i: skír og
fýrr; æ eptir g og k heitir jæ sem i: gædi,
kær, enn annars æ, sem i: ædi.

au ei ey

ber að nefna sem einn staf, hvert um sig, t. d.
au sem við í audur; ei sem í eilífd (staf:
ist ei segir: ei : lífd — lífd — eilífd) og
eins ey í: eyða.

2^{ur} Tabla.

ba bá be bé bi bí bo bó bu bū
 by bý bæ bœ bau bei bey
 ca co cu ce ci cœ cø
 da dá de dé di dí do dó du dū dy
 dý dæ dœ dau dei dey
 fa fá fe fé fi fí fo fô fu fū fy fý
 fœ fœ fau fei fey

3^{ia} Tabla.

ga gá gé gi gí go gó gu gū gv
 gh gæ gœ gau gei gen
 ha há he hé hi hí ho hó hu hū hy
 hý hæ hœ hau hei hey
 ka ká ké ki kí ko kó ku kū ky ký kœ
 kœ kau kei key
 la lá le lé li lí lo ló lu lū ly lý
 læ lœ lau lei ley

4da Tabla.

ma má me mé mi mí mo mó mu
 mú my mý mœ mœ mau mei mey

na ná ne né ni ní no nó nu nú
 ny nh næ nõ nei neh
 pa pá pe pé pi pí po pó pu pú py
 ph px ps pau pei peny
 ra rá re ré ri rí ro ró ru rú ry
 rh ræ rø rau rei rey

5ta Tabla.

sa sá se sé si sí so só su sú sy sh
 sæ sð sau sei sey
 ta tá te té ti tí to tó tu tú ty tð
 tæ tø tau tei ten
 va vá ve vé vi ví vo vó vu vú
 vy vñ væ vð van vei ven
 ba bá be bé bi bí bo bó bu bú
 by bh bæ þs þau þei þen

6ta Tabla.

ab ac ad af ag af al ad em en
 ep er is is il it it iv iv ob or
 od of og od ol uf ul um ún up
 yp yr ys yt yr æb æc æd æf æt
 ol om on ox

aud aug auð aul aum aur
 eid eig eif eim ein eir eit
 eyf eyð eng eyr eyð eyt

7da Tabla.

bad ber bið bol bur byr bæð
 bás bit bóð búð býð ból
 dal der dið deyr dauf dul
 dás díf dót dýr dún dør
 fag fel fim for fum fyl fæð
 fæt fað fæð fín fót fýð feig faut
 gaf gið gor gýð guð gæg gát
 gæð gím gól gúr gýt gaur geif
 hab hef híd hof hug hyl hæð hóm
 hán hér hit hóp hús býð haug heil
 ior ieg iof iuf iof iat ior iug
 kad kis kof kul kyn kof káf
 kær kif kof kút kýð kæt kaun kær
 lag leð lid lof lut lyp lær lóm
 lás lén lif lón lús lýr lýr laus leif

8da Tabla.

mad mel mig mor mun mæt

más mér mil mót mús mýs mól
maur mein

nam nef nid not num nær nös
nád nid nóg núp nýr naut nein

pál ped píð pot pun þýs þón

pál pét píð pód púl þeis þaur

raf ref rig rod rum rým ræs

röd rás red röt ríf rún rýð raus

sax sex sig sod sum syn sær sæð

sér síl söt sýr súl saum seil

tad tek til tog tug thy tær tøm táp

téd tid töl tun thy taum teng

vax vel vid vog vær vœð vel vín

vör veil

það þen þíð þol þur þyt þær þón

þág þér þíð þóf þúf þaul þehr

9da Tabla.

abl adr aft agn aft all anim

ans apt ars aſn att aſt aſt

ebi edr eſn egd ekt elt ems end

epl crt eſp eſt eſt

ibl idn iſs igt iſs ilt ims ind ipp

írd ísm ísf íst
 odd oft ógn ofk ólm óns opt org
 ofl ofk of
 ubb uig úft ugr ufs ull und upp
 urg usl usk ust
 ydr ýft ýkl ýld ynd ypp yrr ysp
 ysf yst
 ædr æft ægr æft æld æms ænk
 æpt ærd æsl æsk æst
 øbl ødl øfd øgn økl ønm ønd øpl
 ørd øsp øsk øst
 augn aukt auls aums aurs aust
 eigd eifs eids eikt eilt eynd eins
 eyps eyrs eisk

10da Tabla.

blá bró bjó bjá brí dvö fja fle fri
 gló gí grú hjá hlé hró hví kjá
 lí kró kvö ljá mjó njó rjá plo
 pre rjá sjá ské sli smo sny spú stæ
 svö tja tré tví þjá þrí þvo

brjá frió gljá grjó hriá hrió knjá

þrjá stjó stjó strá strí strau strei
þrjá þrjó

ablá ángr afts alls afts
eblá elds eggá eptr erfd efts
ífst iggá irbt ingá igt ífst
ólms orgá ofts odds ortá orkt
uggá údgá ultá unns urgá
þlgá þrat þrst þrðt þfst
aungá eiptr eyptá

A

B

C

G

H

I

M

N

P

S

U

V

W

X

Y

Tabla.

D

E

F

G

H

I

K

L

M

N

O

P

12ta Tabla.

barn beins best bind biðn
 borg bóls burt búrs býng
 bært bork bangs datt dálp dett
 dint dorg dupt dýrs dæld dørs
 farg feng fíft fólk fugl fyll færre
 fóst feigs gakk gest gíst gott
 gull gætt gólt glaum geist
 háls heng hind horn hund hæft
 höld haust heyrte heilt
 járn jels jört juft jörd fann
 kért kind forn furt fyll
 fært fóst land lest lind lopt
 lund lest lært lögn malt menn
 misð mord mund minn malt
 mork meirt maurð nafn negg
 niðt nóns nuðd nægt nautn
 pall pest píls pott pund plæg þodd
 rapt regn rist roff rúft rátt
 rønd raung reynt fátt segl síð
 sókn sult synd skáp skip stad stór
 taung tals teiðn teft tínt tólg tust

thýft tæmb tægl vatn verd vend
vort vurd vænt vönd

13da Tabla.

brand bjarg blund brást björn
brásl dreng dríll drotn djúps
dverg framit fjall flokk frost fluggs
fugls gjald geimis grund glóps
hjalm hrips hlaups hvölp hjörd
kvitt krabb kvabb kross flótt
ljófs marts margs mjúfs mergs
pláts prent plógs pílts práng
skálm skuld skauts sverd stund strif
sláng sleipt staups straum tregt
tabls tjald tromf trenst tvist
verks vinds vopns valds vargs
bjóns þrall þvogl þving þveing
þraung þjörn þrótt þvert

14da Tabla.

ad = all afrás apt = ur agn = hald
bog = i byr = ja botn = laus bær = a
djarf = ur drott = inn dvín = a dverg =

ur epl = i erg = ja end = i eið = a
 flann = i fjöln = ir frá = bær fljúg = a
 gaum = ur gæðst = a gam = an góð =
 ur hjart = a hrísl = a hvólp = ur
 hvít = ur il = veg inn = legg í = vaf
 ið = lag jättn = ing jóm = frú jard =
 teikn jört = ur fjarn = i fírl = ing
 kvitt = an kross = ferd lang = skip
 led = ur lif = tjón laus = ing morg =
 un mann = safn mót = byr merg =
 ur nátt = far neit = um nord = ur
 nýt = inn prest = ur parr = uð pen =
 ing poll = ur róm = ur rann = saf
 rad = legg riist = ir sum = ar sálm =
 ur svíns = fjöt straum = ur tálm = i
 trú = fast tjód = ur tví = mælt und =
 ur ux = i uðl = i um = fram verk =
 fær vatns = ból voð = búð viðn =
 an yf = ir vt = ri hglá = a ynd = i
 ygg = ur æst = a að = i æg = ir
 æst = ur ætt = stór ótt = i ólm = ur
 ó = já odd = hrafs org = an orf =
 ar ogn = smár ødl = æst ørd = ugt

15da Tabla.

að = vör = un at = fér = i ást = fast =
 ur and = leg = ur borg = ar = hlid
 ban = a = sár bón = góð = ur barn =
 leg = ur daud = ísl = i dverg = a = smíð
 döð = a = sótt dag = hjart = ur ekk =
 ju = frú ept = ir = gjald end = a = laus
 ein = sam = all fólk = nár = úng fyll =
 i = vomb fjar = læg = ur fjarð = sinn =
 a geymsl = u = hús gæð = ing = ur
 glis = full = ur gaml = að = ur hross =
 kamb = ur hjart = a = sorg hóg = lát =
 ur hand = van = a inn = bú = i í =
 laung = un ill = hreht = inn inn =
 lagð = ur jól = a = bál jard = ar =
 rækt jag = sam = ur jard = lit = id
 kál = kníf = ur karl = brot = a kát =
 leg = ur koll = heid = inn land = vætt =
 ur laung = u = haus lé = megn = a
 líf = seig = ur mál = leys = a með =
 al = tal mann = spill = a móð = ur
 brjóst

16da Tabla.

næt = ur = hvíld nægta = búr
 nagl = fast = ur nær = fær = inn ótt=
 u = faung orr = a = hrið ó = trú=
 legt ógn = mið = ill palla = a = dómi
 písl = ar iðóð þár = að = ur þarp=
 írs = laus reynsl = u = stand ráð=
 svinna ræftar = ar = laus rotad=
 ur fál = ar = þref synd = a = fall
 saum = að = ur svart = eygd = ur
 tann = a = ful tví = drægn = i tál=
 dræg = ur tví = breytt = ur ull = ar=
 lagð und = ir = sæng úr = ill = ur
 ur = a = horn vél = a = smíð vand=
 læt = i varn = ar = þing vís = ind = i
 yrn = a fjot ýmu = u = guft ypp=
 ar = legt ynd = is = legt ær = u=
 girnd ætt = ar = smán æfi = i = langt
 æp = and = i þol = gæð = i þjófn=
 að = ur því = líf = ur þrá = lát = ur
 ær = ar = á öld = úng = ur ebl = ug = ur
 end = verd = ur aum = íng = i audn = u
 = laus eyt = ur = sár ein = eygd = ur.

17da Tabla.

á = grein = íng = ur asn = a = fjálf = i
 brun = a = fleid = ur bót = mæl = and =
 i þarf = mann = leg = ur dóms = á =
 líft = an ept = ir = lát = ur ei = líf =
 leg = ur fjöru = u = madf = ur fíff = i =
 veid = i gam = an = sam = ur gull =
 háls = fest = i hard = stjörn = ar = i
 brof = a full = ur í = vaf = hesp = a
 inn = i = leg = ur jót = un = móð = ur
 jarg = ans = leg = ur kon = úngs =
 ríff = i karl = mann = leg = ur let = i
 mag = i los = a = feng = inn mann =
 dóms = ald = ur minn = ís = verd = ur
 ný = breit = íng = ar nenn = íng = ar =
 laus of = ur = lít = ill op = in = ber =
 an páff = a = víkn = a prent = un =
 ar = laun renn = i = smid = ja rétt =
 ar = neit = un sam = vitsf = u = bit
 fál = ar = fríd = ur toll = heimt = ar = i
 tuing = u = mjúf = ur und = ir = ferl = i
 upp = var = and = i vernd = ar =
 eng = ill vard = halbs = mad = ur

ytr = i = hólmi = ur yst = a = leit = i
 æst = u = mad = ur æf = i = lángr =
 ur ødl = íngs = hjart = a ør =
 magn = and = i aust = ur = veg =
 ur eyd = i = leg = ur

18da Tabla.

and = vor = a = lengi	betr = un = ar = veg = ur
dóm = a dagð øst = ur	ept = ir = mæl = a = laust
fram = bær = i = leg = ur	gud = rækn = is = æf = íng
hlaup = a = ból = u = sótt	i taðs = rétt = ind = i
ját = vard = ar = mæs = a	kol = a = gjørd = ar = tisd
líf = amð = veif = ind = i	mid = sum = arð = víð = a
ná = pln = u = skap = ur	of = sókn = ar = and = i
psl = ar = hug = veð = jur	rétt = víð = is = dóm = ur
sann-leiðs = fjær-leið = ur	trún = að = ar = eid = ur
ut = an = lands = ferd = ir	vand-læt-íng = a = sam = ur
þrenn-íng = ar = há-tíð = in	ætt = ar = töl = u = úst = in
ønd = veg = is = fúl = urn = ar	aub-mýst = ar = til-finn = íng

19da Tabla.

Arn = i Bjarn = i Da = við Ein = ar
 Frid = rið Gudn = i Gró = ar Is = leið =
 ur Krist = jón Jón Lopt = ur Magn =

nis Na : tan Odd : ur Pét : ur Ráfn
Sveinn Teit : ur Ubb : i Val : gard
ur Yngv : i Þórd : ur Ön : und : ur.

I nöfnum, sem ekki eru íslendst lesist :

e sem t á undan a, o, u, til dæmis :

Caesp : ar l. Kasp : ar. Kasp : ar

Co : hen l. Ko : hen Ko : hen

Culm l. Kulm Kulm

enn einbog S á það að lesast á undast e,
i, n, t. d.

Ceres l. Seres Se : res

Ci : ce : ro l. Sisero Ei : se : ro

Cyrus l. Syrus Sy : rus

á undan öðrum stöfum lesist e sem t t. d.

Clodius l. Klodius Klo : di : us

Croesus l. Krösus Krö : sus

q lesist sem t t. d. quæd = ja l. kœd = ja

t lesist sem f á undan i o i a i u t. d. aufte

i = on l. auf = i = on grat : i : a l. græt : i : a

vi = si : tat : i : u vi = si : tað : i : u

ph lesist sem f t. d. Phil : ip l. Fílip

æ leist e t. d. El : i : us l. El : i : us

20ta Tabla.

Jeg er mann = est = ja.

Gud hef = ir gjört bet = ur við mann = est
 jun = a, enn dýr = in. Hann hef = ir gíf = id
 henn = i fól = egr = i líf = am = a enn þeim. Hann
 hef = ir gíf = id henni fál u, sem dýr = in haf = a
 est = i. Eál mfn gét = ur hugð = ad, vil = jad og
 þoft til = finn = ing = ar, það gét = a dýr = in est = i.

Gud hef = ir líf = a gíf = id mann = est =
 junn = i mál, enn est = i dýr = un um.

Hann hef = ir þvi ver = id mið = u betr = i
 við han = a enn við dýr = in.

Mann = est = jurn = ar eig = a þess = vagn = a ad
 ver = a þaff = lát = ar við gud.

Dg fyrst ad jeg eg er mann = est = ja
 vil jeg þaff = a honum. Jeg gét best þaff =
 ad hon = um med þvi, ad brúf = a vel stin =
 sem = ina, vil = jann, til = finn = ing = un = a og
 mál = id.

Jeg brúf = a vel stin = sem = in = a þegar
 jeg lær = i það sem gott er. Jeg brúf = a vel
 vil = jann þeg = ar jeg vil gjör = a ein = úng =
 is það sem gott er.

Jeg brúf = a vel til = finn = ing = un = a

þeg = ar jeg finn ætíð, hvað gott og hvað íllt er.

Seg brúf = a vel mál = íð, þeg = ar jeg
stngg = i aldr = ei Gud ed = a meun með
tal = i mín = u.

21ta Tabla.

For = eldr = ar mín = ir er = u góð = ir
við mig.

Þeir haf = a gíf = íð mér líf = íð og við =
hald = íð því.

Þeir gíf = a mér dag = leg = a fæð = i, fæt
og hús = a skjól.

Þeir vernd = a mig fyr = ir því, sem mér
er stad = legt.

Þeir bann = a mér það, sem ljótt og
stad = legt er.

Þeir lát = a mig lær = a það, sem gott
og = nýtíamt er.

Þeir ana - aft mig og sorg = ja, þeg
ar eitt = hvað geng = ur að mér.

Það er aud = fjed, að þau haf = a mífl = a
ást á mér.

Þess vagn = a á jeg að elst = a for
eldr = a mín = a og þall = a þeim.

Seg vil æ = tíð gjør = á það, sem þeir
 skip = á mér.

Seg vil ald = rei gjør = á það, sem þeir
 bann = á mér.

Seg vil gjør = á fyrir = ír þá allt, sem
 jeg gét gjort.

Seg vil vinn = á fyrir = ír þeim, þeg = ar jeg
 er orðinn stór.

Seg vil æ = tíð hegd = á mér svo, að þeir
 gét = í haft gleð = í af mér.

Seg vil sýn = á með hegd = an minn = í,
 að þeir haf = í upp = al íð mig vel.

Gud blefs = í og laun = í øll = um góð =
 um for = eldr = um!

22ur Tabla.

Land = íð, sem jeg er fædd = ur í, heit = ír
 føð = ur = land mitt.

Seg er fædd = ur í JS = land = í, JS = land
 er mitt føð = ur = land.

Margt gott á eg því að þakka.

Það gét = ur af sér það, sem eg þarf til
 lífsins viðurhalds.

Það vernd = ar mig, þeg = ar ein = hverr
 vill gjöra = á mér ó = rétt.

Það hjálp = ar mér, þeg = ar jeg er
naud = stadd = ur.

Það laun = ar mér, þeg = ar eg er vænn
og dug = leg = ur.

Það geym = ir bein mín, þeg = ar eg bey,
þrennt = ur af lífs = ins erv = id = i.

Jeg vil lær = a það, sem er nýtt - sam =
legt og gott.

Jeg vil ver = a þost = gæf = inn, at = ork =
a sam = ur í verk = i mínu.

Þá verð eg gagn = leg = ur inn = bú i
föð = ur = land = i mínu, þeg = ar jeg er orð =
inn stór.

Jeg vil þá hjálpa lönd = um mín = um,
sem bágt eig = a.

Og hvert = ja aðr = a til idn = i og at =
ork = u með bæm = i mínu.

Þá þylfir föð = ur = land = inu vænt um
mig og telur mig góð = anu iun = bú = a sinn.

Gud blefs = i og varð = veit = i gaml = a
Þs = land!

23ja Tabla.

a	b	c	d	e	f	g
h	i	j	k	l	m	n
o	p	q	r	s	t	u
v	x	y	z	þ	æ	ö
á	é	í	ó	ú	ý	

24da Tabla.

aldr - ei dylst illsk - an til elli
 betr - a er að gáng - ast fyr - ir
 blíd - u enn strid - u
 dand - an - um fær eng - i aþr - að
 ekk - i er það allt best, sem barn - i þyk - ir
 fæst ord haf - a minnst - a á - byrgd
 gott er gód - ann vin að hrepp - a
 hygg - inn er sá sinn - a ord - a gæt - ir

idu - in cyk - ur all - a ment
 jafnt er, þá kinn - hest - ur er gold -
 inn kjapts - högg - i

kátt er þeim ei kénna - ir sorg
 lát ann - ars vítt - i þér, að varn -
 að - i verd - a

mann - ord lif - ir ept - ir, þó mad -
 ur einn dey - i

neyt - a skal ork - u við erv - ld - i

opt er sjálf - um vél verst

prett - ur og þúk - i bjugg - u í ein -
 um búk - i

rád er ó - ráð, nema - a í tím - a sé tek - id
 sjaldan veldur einn, þá tveir deila
 til þess eru vond dæmi að varast þau
 unn mér lítid, unn mér lengi

vél sé þér, hris! þú gjörir börnin vis
 ýmsir eiga högg í annars garð

það er hvers list, sem hann leikur
 ætíð dregur nokkuð til þess, sem
 verd að vill

öl faung fordíst fá tæks gang

25ta Tabla.

A	B	C	D	E	F
G	H	I	J	K	L
M	N	O	P	Q	R
S	T	U	V	X	Y
Z	þ	Æ	Ö		

Skrítnar smásögur.

Þú hefur, börnin góð! víst heyrst ímsar sögur um heimstíngja nokkra, sem kalladir hafa verið Bakka-bræður. Seg ætla nú ekki að feigja ykkur neitt af heimskupörum þeirra, heldur frá öðrum einö heimskum, einö og sagt er að þeir hafi verið, og kalladir hafa verið Molbyggjar. Þykist eg hafa fengið góð sögulaun, ef þú hefur gaman af sögum mínum og lesir þær með ánægju.

I.

Það er síður, þegar konungar deyja, að hríngt er öllum kirkjuflúkkum í landinu á hverjum degi, meðan líf þeirra standa ógreptrud. Nú er sagt, að einhverjussinni dó konungur Molbyggja, og urðu þeir því að halda hríngingum uppi daglega einö og aðrir. Þá bar svo til að flúkkustreingur þeirra slitnadi og var enginn sá, er vildi gefa nýann streng

til. Fundu þá Molbyggjar uppá því snildarráði, að reisa stiga upp við kirkjuturninn, þar sem flúkkur þeirra hingu og láta einn af þeim ganga upp og halda sér í strengstúfinn; þá kom annar og hélt um fætur hans og svo hverr nidur af öðrum, þartil er ná mátti í fætur þess nedsta. Nú átti að fara að hríngja, enn nærri má gæta, að manntetrid, sem hélt um strengstúfinn, efftur af öllum, hafi orðið sárhendtur; hann bad líka hríngjarann að losa sér að núa saman höndum áður enn hann færi að hríngja. Enn hvernig fór þá? Heimskíngjarnir dattu allir og komust þeir best af, sem að eins heimbrotuðu.

2.

Einu sinni höfðu nokkrir Molbyggja sett sig flötum beinum á jördina í hríng, svo að fætur þeirra láu saman. Þegar þeir ætluðu að standa upp aptur, gátu þeir ómögulega þekkt í sundur fætur sína og sátu því kyrrir, því einginn vissi á hvaða fótum hann átti að standa. Þá gekk maður framhjá og báðu Molbyggjar hann, hverr í sínu nafni, að segja sér til fóta sinna. Hann bendti hverjum á sínar fætur og skipaði þeim að draga

þá að sér, enn það tjáði ekki. Þá tók maðurinn gaungu staf sinn og lamdi með honum fætur hvers fyrir sig. Hvað halld þú þá, börn mín! að Molbyggjar hafi gjört?

3.

Einhverr hrekkjóttur taldi Molbyggjum eittsinn trú um, að víkingar væru komnir í land þeirra. Vildu þá Molbyggjar fela fyrir víkingum það, sem þeim þótti vænst um, enn það var kirkjuflustan þeirra. Tóku þeir hana nú niður úr turninum og tóku að ráðslaga um, hversu varðveita skyldi. Kom þeim nú saman um, að sökkva henni í sjó niður, hrundu fram skipi einu, réru með hana langt út og söktu henni. Enn nú sáu þeir fyrst að ekki var auðveldt að finna hana aptur. Þá stóð upp einn þeirra, sem þóttist hinum fremri að hyggindum og sagði: það er lítill vandi að finna hana aptur, við getum sett merki við hana! og í því sama tók hann upp hnif sinn, tálgar störu í leipinn á skipinu og segir: hérna föstudum við henni út! Þá sáu hinir allir og trúðu, að þeir mundu finna flustu sína, þegar víkingar væru burtfarnir.

4.

Einusinní bráft. Molbyggjum síldarabli þeirra og þókti þeim illa, því seltud síld var besti maturinn þeirra. Þeir sendu þá mann í kaupstadinn og létu hann kaupa einu tunnu af saltadri síld. Nú með því síldin var dýr, kom þeim ásamt um að láta þessa seltudu síld í tjörn nokkra, sem var í bygðarlagi þeirra, því þeir efubúst ekki um að hún mundi tímgast géta í vatni eins og lifandi síld, og þyrftu þeir þá aldrei framfar ad kaupa saltada síld.

Nærsta vor á eptir komu þeir nú með síldarnet sín og ætludu nú að veida saltada síld í tjörninni, enn fengu ekkert. Eptir mikla og lánga fyrirhøfn fengu þeir lofsins stóran og feitann ál og kénndu honum nú allir um, að hann hefði jetíð síldina þeirra, fyrst hann var svo feitur, því stýldi hann sæta þeim grimmaða og hardasta dauddaga. Sumir vildu brenna hann, aðrir heingja, nokkrir berja hann til dauðs og sumir stéru hann í parta. Þá kom fram gamall og reyndur Molbúi, sem eittsinn hafði verið nærri druknadur í sjó, og sagði, að hvergi hefði sér þóft verra að vera enn í sjónum og líft mundi álnum vera

varib; það væri því sitt ráð, að brekkja skýlbi álnum í sjó. Þetta þókti öllum óskarad, og nú var röid með álinn langt til hafð, svo ómögulegt væri fyrir hann að ná landi aptur. Þegar þeim þókti nógu langt vera röid, létu þeir álinn í sjóinn, enn þegar hann fann, að hann kom í vatnid, tók hann að sprifla með spordinum og lifna við aptur. Þá sagði hinn gamli Molbúi: skodid þið, hvað aumfunarlega hann ber sig; þetta vífsi jeg, sjódaudinn er hardur adgaungu!

5.

Gittsinn kom storkur á afur Molbyggja; lifaði þeim það midur, því þeim þókti sem hann mundi troða nidur kornstángirnar. Sendu þeir þá bygðar smala sinn til að reka hann burt. En þegar smalinn átti að fara, urðu þeir þess varir, að hann var stórfættur mjög svo auðsært var, að hann mundi troða nidur meira korn enn storkurinn. Nú voru þeir aptur ráðalausir. Loksins var að ráði gjört að bera skýlbi smalann yfir afurinn og nú var tekin grindahurd úr garðshlidi og smalinn borin ^{nið}á henni af átta mönnum yfir afurinn,

til að reka burtu storkinn, svo hann fyllði ekki troða niður fornstángirnar.

6.

Í öðru sinni fóru Molbyggjar sjóveg í Kaupstad. Þeir komu inni eldhúsið hjá Kaupmanni þeim, sem þeir áttu kaupin við, og á gólfinu stóð pottur með sjódandi baunum í, því hann var rétt nýtefinn af hlóðunum. Þetta þókti þeim undarlegt og lángadi til að eiga þvílíkann pott, sem sjóðaði í eldlaust. Nú fóludu þeir pottinn af Kaupmanninum sem seldi þeim hann við háu verði og þótti nú vænt um að hafa fengið pott, sem eingann eld þyrfti til sodningar.

Á heimleiðinni knúði bráðlátid þá til að reyna pottinn strax, og áttludu þeir nú að sjóða sér baunir, því þær höfðu þeir með sér úr Kaupstadium. Þeir fóru sjóveg og vildi nú einn þeirra sætta í pottinum, enn misti hann til ollrar ólukku, svo hann setti strax til botns. Nú stóðu öll uppí ráðsláttir, þar til er einn af þeim bauðst til að sæfja pottinn, enn hinir stóðu liggja þurrir með bátinn á meðan. Sjóp hann nú á kaf, enn kom ekki aftur; fóru þá hinir að tala um,

hvað því mundi valda að hann kæmi ekki og sendu annann að reka eptir honum, enn hann kom ekki að heldur.

Þegar þeir nú höfðu bedið lengi eptir mönnunum með pottinn, segir einn af þeim: við skulum ekki bíða lengur eptir þeim, piltar! Því annaðhvert eru þeir að sjóða í honum fíft handa sjálfum sér, ellegar þeir eru farnir nedri veginn heim, og ætla sér svo að hafa okkur að háði fyrir það, að við bidum eptir þeim. Nú tóku þeir barníng mikinn heimleidis, enn komu samt fyrri enn hinir tveir lagsmenn þeirra með pottinn.

7.

Maður nokkur tók sér fyrir vinnumann pilt af Molbyggja ætt, var hann hjá húsbónda sínum í góðu gengi, sökum trúmennsku hans. Eitt sinn sendi húsbóndinn hann gángandi bísna lánga leið, svo að hann átti fimm daga ferð fyrir höndum áleidis. Þegar hann fór á stað, segir húsbóndinn, að hann skuli taka sér hest á leibinni, ef hann verði láinn. Nú fer drengurinn leidar sinnar í þrjá daga og er þess ekki gétid, að hann yrði mjög láinn. Ean fjórða daginn var logn

og sólarhiti mikill og tólf hann þá að gjörast vegmóður og lúinn. Þá minntist hann þess, að húsbóndinn hafði leyst honum að taka sér hest, snéri heim aftur og spurði húsbóndann, hvern hann mætti helst taka af hestunum hans. Húsbóndinn gat ekki varist hlátri og sagði: allajafna eru Molbyggjar sjálfum sér lífir.

1.

Heimstíngi nokkur, sem þekkti tvo bræður, frétti að annar þeirra væri dáiinn. Skömmu seinna hitti hann hinn lifandi og segir við hann: jeg hafi að sonnu heyrt, að annar ykkar bræðranna væri dáiinn, enn veit ekki hvert heldur það ert þú, eða hann bróðir þinn.

2.

Bóndamalur nokkur mætti fjólfleddum manni á mjórri gøtu. Í því þeir mættust, nam hinn fjólfleddi maður stadar og sagði: með dreifslugum svip, jeg er ekki vanur að ganga úr vegi fyrir þúsum! Bóndamennid

svaradi: það gjøri jeg ætíð, og frækti út úr gøtunni.

3.

Maður nokkur hafði í mörg ár verið skrifari hjá kaupmanni og stílad og skrifað bréf hans til annara kaupmanna. Þegar hann nú einusinni sat og skrifaði verðslunar bréf til kaupmanns utanlands, kom búðardrengurinn inn í skrifstofuna til hans og bar hönnum þá fregn, að húsbóndi þeirra hefði orðið bráðkvaddur. Nú sá hann, að þeir, sem höfðu haft viðskipti við húsbónda hans, urðu að fá að vita lát hans, og af því hann var vanur að skrifa öll bréf í nafni húsbóndans, þá bætti hann þessu við í öll þau bréf, sem hann nú var að skrifa: að endingu vil eg ekki dylja yður þess, að Drottni þóknast að falla mig háttarlega burt úr heimi þessum, í dag um hádegis bil.

4.

Þvernig stendur á því, sagði dálítill dreingur, sem var í lambasetu með tveimur vinnu-
mönnum fædur síns, að sólin gengur undir á

hverju földi í útnordri, eun kémur upp á morgnana í landnordri þarna yfir fjallinu.

Það er ætíð vant að vera svo, sagði annar vinnumadurinn, að sólin gengur undir í vestri, enn rennur upp í austri. Sólin rennur til vðar í vestri, enn á nóttunni snýr jörðin sér við, svo að sólin kémur þessvegna upp yfir fjallinu í austri. Þér sýnist þetta máfke skitid og jafnvel ófílljanlegt, enn svoa stendur samt á því. Þegar þú ver betur, géturdu spurt prestinn að því, hann gétur útlístað fyrir þér, madurinn sá, hvernig á þessu stendur.

O! mikill heimfkingi ertu, sagði hiun vinnu-
madurinn. Nei, jeg veit betur hvernig sólin
fer að; hún fer öldúngis sama veginn heim
aptur á nóttunni, sem hún fór að heiman á
daginn, enn á nóttunni er dimmt, flónid þitt!
svo hún sést ekki, þegar hún laumast svoa heim
aptur. Svona stendur nú á því !

5.

Sjómadur nokkur stóð eittfínn við fíip
fitt og beid extir lagsmönnum sínum. Kom
þá til hans smidur nokkur, sem þófist vera
hverjum ødrum fíhugri, og vildi géfa sig á
tal við fjómanninn til að láta hann heyra

hverfu vitur hann væri. Enn sjómadurinn
 ansaði honum stutt og gott uppá hverja spurn-
 ingu. Loksins spurdi sjómadurinn: hvar dó
 hann faðir þinn? góðurinn minn! Hann varð
 á skipreiða, svaradi sjómadurinn.

Sm: Enn hvar dó hann afi þinn?

Sjóm: Hann var lífa 'sjómadur og lifði
 á fíftiveidum. Eitt kvöld þegar hann var á
 sjó, gjörðist hvasðvidur mikil, og hesti eg ei
 fíð hann síðan. Þegar þetta stéði, var jeg
 ofurlítill drengur.

Sm. En hvar dó hann lángrafi þinn?

Sjóm: Í vatni.

Sm. Jeg er öldungis hiska! Allir for-
 fedur þínir hafa druknað, og þó ert þú svo
 djarfur, að fara á sjó?

Sjómadurinn reiddist ekki ótilbærilegum
 ávítum smidsins, heldur var það eins og
 honum þætti gaman að þeim. Hann gekk
 að smidnum og sagði: með leyfi, herra góður!
 hvað leggið þér fyrir yður?

Sm. Jeg er smidur eins og hann fað-
 ir minn sœll.

Sjóm. Það er svo; enn hvar dó þessi
 hinn sæli smidur?

Sm. Hann dó hægum dauda í rúmi sínu.

Sjóm. En hann faðir hans? hvar dó hann?

Sm. Allir forfedur mínir hafa dáið í rúminu, umkrýngdir af syrgjandi ættingjum og vinum.

Enn, ljúfurinn minn! sagði nú sjómadurinn brófsandi, hvernig þorid þér þá nokkurtíma að leggjast í rúmid? Það er dæmalaus dírffka, því einhverntíma verður þó rúmid yðar bani.

Smidurinn varð sneiptur og reidur, og ætlaði að fara að segja eitthvað ofur heimskulegt, en í því bili komu lagsmenn sjómannsins, hrundu fram skipinu og lögðu frá landi, enn smidurinn snautadi heim.

Tølustafir

og hversu þá ber að lesa.

0. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.
 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32.
 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42.
 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52.
 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62.
 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72.
 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82.
 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92.
 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1) Einfúgar	1	0	6	1
2) Tugir	2	0	1	1
3) Hundrud	4	0	2	1
4) Þúsundir	5	0	4	1
5) 10 Þúsundir	3	0	0	1
6) 100 Þúsundir	6	0	0	1
7) Millíónir	0	0	3	1
8) 10 Millíónir	0	0	0	
9) 100 Millíónir	2	0	0	
10) 1000 Millíónir	4	0	0	
11) 10000 Millíónir	1	0	0	
12) 100000 Millíónir	2	0	0	
13) Billíónir	9	0	2	
14) 10 Billíónir	7	0	0	
15) 100 Billíónir	3	0	0	
16) 1000 Billíónir	8	0	0	
17) 10000 Billíónir	5	0	0	
18) 100000 Billíónir	2	0	0	
19) Trillíónir	6	1	1	

og svo framvegis.

Hið fyrsta dæmi lesist þannig: 6 trillíónir tvö
 hundrub fimtiú og átta þúsund þrjú hundrub
 fjötíu og níu billíónir, tvö hundrub og fjórtán
 þúsund og tvö hundrub millíónir sex hundrub
 þrjátíu og fim þúsund fjögur hundrub tuttugu
 og einn. Hið annað dæmi 1 trillíón. Hið
 þriðja dæmi 1 trillíón 2 billíónir 3 millíónir
 fjögur þúsund eitt hundrad tuttugu og sex.

Les eptir töblunni hér fyrir framan þessi dæmi:

3,762^{''},976,416['],007,364. 397['],412,645.

90,064^{''},163,973['],218,674. 973641239741.

593456789101113. 3912703641297634.

Þessi er yfirhófud að gæta, að tölurnar hafa
 egi einasta gylði eptir mynd og lögum þeirra,
 heldur eptir plátsinu sem þær standa á. Þann-
 ig er í 4da dæmi í töblunni seinasti stafurinn
 1 tíusinnum minna gylðis enn sá nærfii, sem
 er 1 tugur, edur 10; þessi aptur 10 sinnum
 minna gylðis enn sá 3ji nærst fyrir framan
 sem þýðir 1 hundrad, edur 100. Hundrads
 stafurinn 10 sinnum minna gylðis enn sá 1,
 sem stendur þar fyrir framan, enn það er 1
 þúsund (1000), eining þúsunda; þarnæst kemur
 1 tugur þúsunda (10,000), svo 1 hundra

ad þúsunda (100,000) og lofsins er 7bi edur fremsti stafurinn í dæminu 1 millíón, edur, eining millíóna. Þannig má halda áfram með tugi millíóna, hundrub millíóna þúsundir, tíu þúsundir og hundrub þúsundir millíóna og svo framvegis. Af þessu sést, að vel verður að gæta að plátsum tölustafanna, þegar stórar tölur á að lesa, og ekki nægir að þekkja einungis mindir þeirra.

Tölur Rómverja.

I. V. X. L. C. D. M.

1. 5. 10. 50. 100. 500. 1000.

Þegar einu stafur stendur optar enn einusinni, þá á gylði allra að leggjast saman t. d. $XXX = 30.$, $CC = 200.$

Þegar stafur minna gyldis stendur fyrir optan annan stærri gyldis, þá á að telja hann við $XI = 11$, $CX = 110$. $MDCL = 1650$.

Enn ef tala minna gyldis stendur fyrir framan aðra stærri gyldis, á að telja hana frá t. d. $IV = 4$, $IX = 9$, $XL = 40$, $XC = 90$, $XD = 490$.

Frá þessari reglu er þó *M* undantekið, því þegar tala minna gyldis stendur framan

við það, þá ber að margfalda M með henni
t. d. $11M = 2000$ $VM = 5000$.

Það er ekki nóg, börnin góð! að gétu lesið
og lesa ordin reiprennandi og viðstöðulaust
hvert af öðru; þá verður lesturinn eins og
fudan í bæarlæfnum, sem aldrei hættir, heldur
er alltaf hin sama. Sá sem les vel, hann
þagnar smátt og smátt í lestrinum, þar sem
hann sýr standa þessi

Aðgreiningar = merki:

1) Púntur (.) segir til. hvar hætta
skuli nokkud, þon sem um tvo eða þrjú andar-
töl og á þar hjá lestrarrómurinn að læfka
nokkud á tveimur þremur eða fjórum síðustu
samstöfum næst undan þessu merki.

2) Stríkpúntur (;) þýðir að hætta
skuli svo sem eitt andartöl og læfka lestrar-
róminn hérumbil einsög við (.)

3) Stríð (,) þýðir að hætta skuli lítið
eitt svo sem andartaki nemi, enn lestrarrómur-
inn hækkar eða lækkar eptir fringumstæðum.

4) Spurning (?) Eptir þetta teikna

má hætta jafnvel nokkud meira enn við (.)
 (nema þar sem ný lína kémur á eftir (.));
 á rómurinn að fara jafnt hækkandi á þremur
 eður fjórum seinustu samstöfum undan þessu
 merki, enn vera hærstur seinast; verður
 spurningin því þýðingar meiri, sem lengur
 er þagab.

5) Avarp (!) hefir þagnargylbi álíka
 og strik (.), enn lestrar rómurinn lækkar að
 eins á seinustu samstöfu á undan.

6) Þánkastrík (—) veldur lítilli þögn,
 enn engri breiting á lestrarrómium.

7) Band (=) samtengir orð sem að-
 skilin eru í atkvæði.

8) Urfellir (') gífur til kynna að ein-
 hver hljóðstafur egi ekki að hreyrast.

Lbs-Hbs / Íslandssafn

21611829

